

Bài 20

CHÂU ÂU

I – MỤC TIÊU

Học xong bài này, HS :

– Dựa vào lược đồ, bản đồ để nhận biết, mô tả được vị trí địa lí, giới hạn của châu Âu, đọc tên một số dãy núi, đồng bằng, sông lớn của châu Âu ; đặc điểm địa hình châu Âu.

– Nắm được đặc điểm thiên nhiên của châu Âu.

– Nhận biết được đặc điểm dân cư và hoạt động kinh tế chủ yếu của người dân châu Âu.

II – ĐỒ DÙNG DẠY HỌC

– Bản đồ Thế giới hoặc quả Địa cầu.

– Bản đồ Tự nhiên châu Âu.

– Bản đồ Các nước châu Âu.

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC CHỦ YẾU

1. Vị trí địa lí, giới hạn

*** Hoạt động 1** (*làm việc cá nhân*)

Bước 1 : HS làm việc với hình 1 và bảng số liệu về diện tích của các châu lục ở bài 17 ; trả lời các câu hỏi gợi ý trong bài để nhận biết vị trí địa lí, giới

hạn ; diện tích của châu Âu. GV nên yêu cầu HS so sánh diện tích của châu Âu với châu Á.

Bước 2 : HS báo cáo kết quả làm việc : HS chỉ lãnh thổ châu Âu trên bản đồ (qua Địa cầu), xác định được châu Âu nằm ở bán cầu Bắc. HS nêu được giới hạn của châu Âu : phía bắc giáp Bắc Băng Dương ; phía tây giáp Đại Tây Dương ; phía nam giáp Địa Trung Hải ; phía đông, đông nam giáp châu Á. Phần lớn lãnh thổ châu Âu nằm ở đới khí hậu ôn hoà. HS nhận xét được châu Âu có diện tích đứng thứ 5 trong số các châu lục trên thế giới và gần bằng $\frac{1}{4}$ diện tích châu Á.

Bước 3 : GV có thể bổ sung ý : châu Âu và châu Á gắn với nhau tạo thành đại lục Á – Âu, chiếm gần hết phần Đông của bán cầu Bắc.

Kết luận : Châu Âu nằm ở phía tây châu Á, ba phía giáp biển và đại dương.

2. Đặc điểm tự nhiên

* Hoạt động 2 (làm việc theo nhóm nhỏ)

Bước 1 : Các nhóm HS quan sát hình 1 trong SGK, đọc cho nhau nghe tên các dãy núi, đồng bằng lớn của châu Âu, trao đổi để đưa ra nhận xét về vị trí của núi (ở các phía bắc, nam, đông), đồng bằng ở Tây Âu, Trung Âu và Đông Âu. Sau đó, cho HS tìm vị trí của các ảnh ở hình 2 theo kí hiệu a, b, c, d trên lược đồ hình 1. GV yêu cầu HS dựa vào ảnh để mô tả cho nhau nghe về quang cảnh của mỗi địa điểm. Ví dụ, dãy An-pơ ở phía nam châu Âu : núi đá cao, đỉnh nhọn, sườn dốc.

Bước 2 : GV cho các nhóm HS trình bày kết quả làm việc với kênh hình, sau đó HS nhận xét lẫn nhau.

Bước 3 : GV nên bổ sung về mùa đông tuyết phủ tạo nên nhiều nơi chơi thể thao mùa đông trên các dãy núi của châu Âu.

– GV cần khái quát lại ý chính ở phần này : Châu Âu có những đồng bằng lớn trải từ Tây Âu qua Trung Âu sang Đông Âu (đồng bằng chiếm $\frac{2}{3}$ diện tích châu Âu) ; các dãy núi nối tiếp nhau ở phía nam, phía bắc ; dãy U-ran là ranh giới của

châu Âu với châu Á ở phía đông ; châu Âu chủ yếu nằm ở đới khí hậu ôn hoà, có rừng lá kim và rừng lá rộng. Mùa đông, gần hết lãnh thổ châu Âu phủ tuyết trắng.

Kết luận : Châu Âu chủ yếu có địa hình là đồng bằng, khí hậu ôn hoà.

3. Dân cư và hoạt động kinh tế ở châu Âu

* Hoạt động 3 (làm việc cả lớp)

Bước 1 : GV cho HS nhận xét bảng số liệu ở bài 17 về dân số châu Âu, quan sát hình 3 để nhận biết nét khác biệt của người dân châu Âu với người dân châu Á.

Bước 2 : GV yêu cầu HS nêu kết quả làm việc, nhận xét về dân số châu Âu đứng thứ 4 trong số các châu lục trên thế giới và gần bằng $\frac{1}{5}$ dân số châu Á ; dân cư châu Âu thuộc chủng tộc da trắng, mũi cao, tóc vàng hoặc nâu. GV có thể mô tả thêm người dân châu Âu thường có cặp mắt sáng màu (xanh, nâu).

Bước 3 : GV cho HS cả lớp quan sát hình 4 và gọi một số em, yêu cầu kể tên những hoạt động sản xuất được phản ánh một phần qua các ảnh trong SGK, qua đó HS nhận biết cư dân châu Âu cũng có những hoạt động sản xuất như ở các châu lục khác. Ví dụ : trồng cây lương thực (lúa mì, người nông dân làm việc với máy móc hiện đại : máy gặt đập loại lớn) ; sản xuất các hoá chất, sản xuất ô tô,... GV yêu cầu HS đọc SGK và kể tên các sản phẩm công nghiệp khác mà các em biết (dược phẩm, mĩ phẩm, thực phẩm,...).

Bước 4 : GV bổ sung về cách thức tổ chức sản xuất công nghiệp của các nước châu Âu : Có sự liên kết của nhiều nước để sản xuất ra các mặt hàng ô tô, máy bay, hàng điện tử,...

Kết luận : Đa số dân châu Âu là người da trắng, nhiều nước có nền kinh tế phát triển.

IV- THÔNG TIN BỔ SUNG

- *Phi-o* : Thuật ngữ có gốc từ tiếng Na Uy chỉ nhánh biển hẹp, hai bên có vách đá dốc, ăn sâu vào đất liền (có khi tới 200km). Phi-o được hình thành trong những vùng trước đây vốn có băng hà bao phủ (băng hà là những khối

băng lớn được tích tụ trong thời gian dài tại các thung lũng hoặc sườn núi ở vùng có băng tuyết và di chuyển chậm từ cao xuống thấp). Những thung lũng băng hà cổ đã bị nước biển tiến vào phủ ngập. Trên thế giới, phi-o có nhiều ở bán đảo Xcan-đi-va-vi, đảo Grøn-len.

– *Rừng lá rộng* : là loại rừng có ở đới ôn hoà với những loại cây ưa ẩm, có lá to bản, xanh về mùa hạ, mùa thu lá chuyển sang màu vàng hoặc đỏ rồi rụng dần, cho tới mùa đông, cây chỉ còn cành trơ trụi. Rừng thường có vài ba tầng với các cây sồi, phong, dẻ,... là chủ yếu.

– *Rừng lá kim* : là loại rừng gồm các cây có lá nhọn hình kim, thường xanh quanh năm, thuộc các họ tùng, bách, sam, thông. Rừng chủ yếu có ở vùng ôn đới lạnh có khí hậu lục địa và trên các vùng núi cao ở các đới có vĩ độ thấp hơn. Trên bề mặt Trái Đất, rừng lá kim kéo dài thành một dải từ phía bắc các lục địa Á – Âu sang Bắc Mỹ. Tai-ga là một bộ phận của dải rừng này. Ở Việt Nam, trên các sườn núi cao như Hoàng Liên Sơn, cao nguyên Lâm Viên,... xuất hiện rừng thông cũng thuộc loại rừng lá kim.